

Het Beste van het
Slechtste

Het Beste van het Slechtste

met Jan Verheyen gaat ook op tour!

Je kan Chesty Morgan, John Wayne als Dzejngis Khan, Marlon Brando ondersteboven in een wc-pot, een zingende Sean Connery, de Turkse Superman, een Filipijnse James Bond van 73 centimeter en andere wonderlijke aberraties uit de filmgeschiedenis nu ook zien.

Speellijst op *Rumoer!* via onderstaande QR-code.

Jan Verheyen

Het Beste van het Slechtste

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

Loi voor

HET BESTE VAN HET SLECHTSTE

‘Met zijn uitstekende filmkennis gidst Jan Verheyen ons door de wonderlijke wereld van de ‘so bad they’re good’-cinema. Gewaagd, aanstekelijk en met zichtbaar plezier geschreven: je leest dit boek met een glimlach en eindigt met een lijst films die je meteen wilt zien.’

— **Frederic Paredis**, auteur van *150 Fucking Good Movies*

‘Niemand schrijft zo smakelijk over wansmaak als Jan Verheyen. *Het beste van het slechtste* leest als een trein en doet je al die onbedoelde missers met eigen ogen willen – nee: móéten – zien. En dat terwijl er toch zoveel nuttiger en verantwoordelijker manieren zijn om je tijd door te brengen...’

— **Jan ‘Mr. Horror’ Doense**

‘Niemand bezingt filmische ontsporingen zo liefdevol als Jan Verheyen. Vind maar eens iemand anders die een Ingeborg-referentie kwijt kan in de introductie van een film over een moordende boom. En eerlijk: de teksten in dit boek zijn vaak beter geschreven dan de scenario’s van de films waarover ze gaan.’

— **Xander De Rycke**

‘Onze Jan is altijd een rare geweest, maar hij doet daar niemand kwaad mee. En blijkbaar zijn er nog mensen die dat geestig vinden.’

— **Ria Verheyen**, zus van Jan

‘Waarom ik een zwak heb voor goede ‘slechte’ films wordt perfect geïllustreerd in dit geestige naslagwerk van Jan Verheyen. Laat één ding duidelijk zijn: *never apologize for your taste in movies!*’

— **Sven De Ridder**

‘Met een schrijfstijl die even entertainend is als de films die hij liefdevol fileert, brengt Jan Verheyen een bonte selectie parels van de slechte smaak tot leven. Elk hoofdstuk is bovendien een schatkist vol achtergrondinformatie die zelfs de doorgewinterde liefhebber nog weet te verrassen.’

— **Vanessa Morgan**, auteur van *When Animals Attack*

‘Jan Verheyen geeft met aanstekelijk enthousiasme een vaak hilarische rondleiding door de riolen van de cinema. Zijn fraaie selectie bevat naast gevestigde klassiekers ook genoeg verrassingen. En of je het nu met hem eens bent of niet, het feit dat hij en passant ook zijn vrolijk tegendraadse mening over meer gerespecteerde films laat blijken, verhoogt alleen maar het leesplezier.’

— **Julius Koetsier**, hoofdredacteur van *Schokkend Nieuws*

INHOUD

**BELVE
FEROCI**

85

LIFEFORCE

89

A*P*E

19

**CHALLENGE
OF THE TIGER**

25

**FOR Y'UR
HEIGHT ONLY**

97

**NIGHT OF
THE LEPUS**

105

SEXTETTE

37

ROAR

45

**SADOMANIA –
HÖLLE DER LUST**

109

**ED WOOD:
BRIDE OF
THE MONSTER**

**GLEN OR
GLENDA**

119

**THE
CONQUEROR**

49

**DEADLY
WEAPONS**

55

AIRPORT '77

131

MOVIE 43

65

CANDY

73

THE APPLE

137

LOVE CAMP 7

145

CALIGULA

155

**HOLOCAUST
2000**

163

**ORCA,
THE KILLER
WHALE**

223

**ESKIMO
NELL**

229

**BODY OF
EVIDENCE**

169

THE SWARM

177

**CALAMITY
OF SNAKES**

235

**NOSUTORA-
DAMASU
NO DAIYOKEN**

239

**THE WILD
GEESE**

183

**MANDINGO
DRUM**

189

FREE MONEY

247

ANACONDA

253

TURKSE SUPERHELDEN:

REPTILICUS

199

**SUPERMAN
DÖNÜYÖR**

**DEMİR
YUMRUK
DEVLER
GELİYOR**

207

**BLOOD
FREAK**

257

**DE LEEUW VAN
VLAANDEREN**

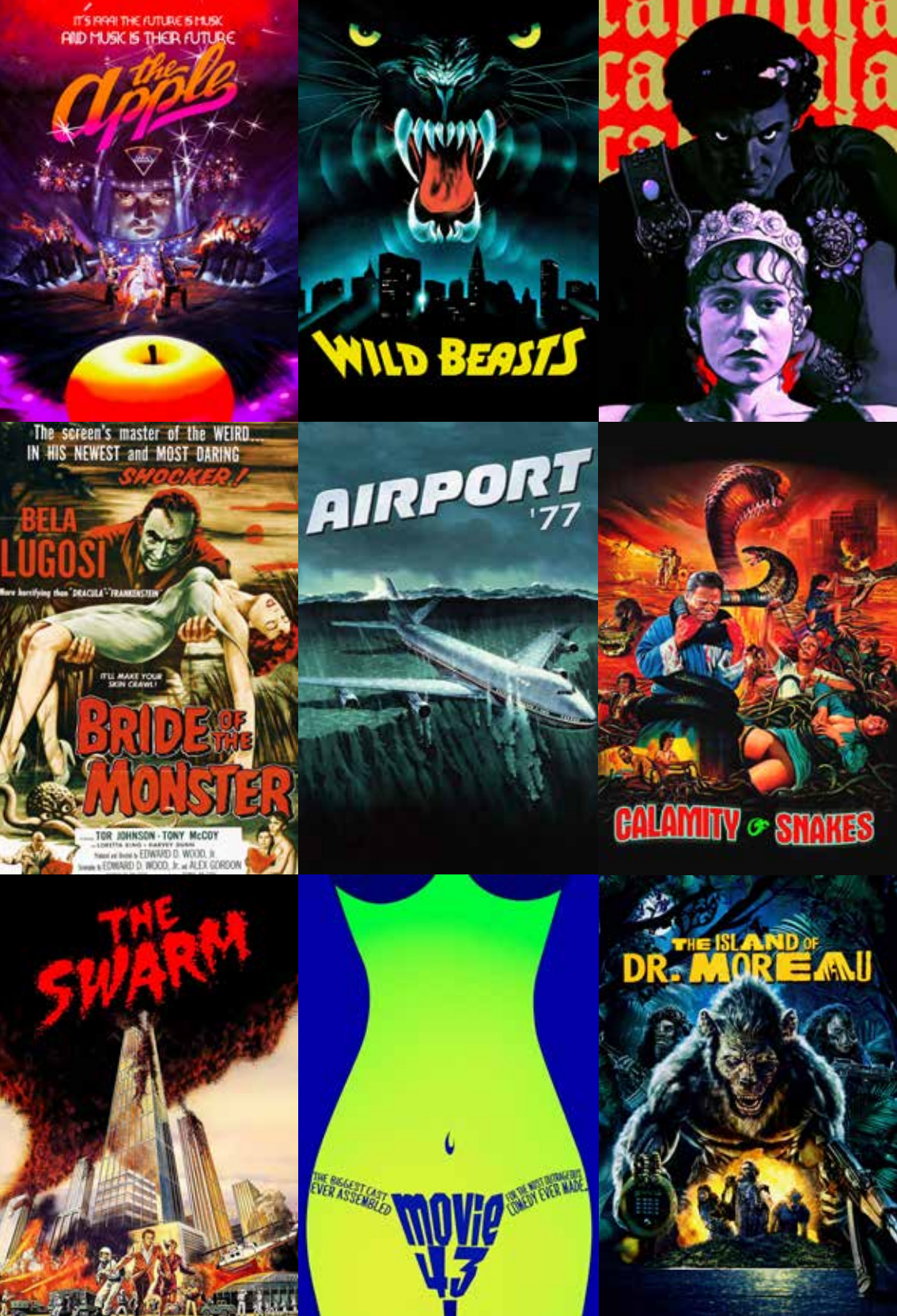
263

**THE
KLANSMAN**

217

**THE ISLAND OF
DR. MOREAU**

269

HET BESTE VAN HET SLECHTSTE!

Maar waarom?

Ik hou van duidelijkheid, dus zie hier mijn opening statement: er is maar één dodelijke zonde die je als filmmaker kunt begaan, en dat is je publiek vervelen. Bijna alle 'slechte' films – en dat kunnen zowel grote, dure producties zijn als lowbudgetvluggertjes of zeer zeker ook pretentieuze arthousegemasturbeer – zijn slecht omdat ze vervelend zijn.

Maar net zoals een mislukt experiment plots toch leidt tot iets wonderlijks (de Post-It!), kan een slechte film zichzelf overstijgen, zodat je verbaasd en aangenaam verrast recht op gaat zitten in je stoel en die film je meeneemt naar een parallel universum waar het verdomd goed toeven is. Of waar je je alleszins niet verveelt.

Uiteraard bestaat er geen recept voor een goede slechte film, integendeel: een van de belangrijkste ingrediënten is net toeval. Naviteit is ook vaak een ingrediënt, net als ontkende incompetentie, miscasting... Maar belangrijk is dat het niet de *intentie* van de makers was om een slechte film af te leveren. Niemand hijst zich nog voor het aarzelende ochtendgloren uit bed om door klamme mist naar de set te rijden en daar een hele dag hard te werken aan iets waarvan je weet dat het weggehoond, genegeerd en/of geridiculiseerd zal worden. Het is pas door een meestal oncontroleerbare, onvoorziene samenloop van omstandigheden dat de som van al dat

noeste werk iets heel anders wordt dan wat ooit de bedoeling was. Vaak heeft dat met de beperkte middelen te maken – zeker in de jaren 50 en 60 waren knuddige special effects een bron van amusement – maar in dat parallelle universum tref je net zo goed grote, ruim gebudgetteerde Hollywood-films aan met grote sterren.

Hoe dan ook blijken net die gefaalde films niet zelden een veel groter entertainmentgehalte te hebben dan serieuze films uit die tijd. Ze beschikken nu nog steeds over een ruime fanbase, worden geprogrammeerd op middernachtvertoningen, zijn onderwerp van liefdevolle dvd- en Blu-ray-restauraties, en worden liefdevol besproken door filmnerds in boeken als deze.

Het zijn ook in diverse opzichten originele films, die spectaculair afwijken van de eenheidsworst die cinema dezer dagen serveert – of het nu het eindeloos uitdeinende Marvel Universe is, dan wel de onhandig als films verpakte statements en *misère chic* waar de Europese cinema ad nauseam mee koketteert.

Ze stellen ook de traditionele indeling van 'goed' en 'slecht' in vraag, wat altijd interessant is. Elke mening over een film, boek, voorstelling, of welke creatieve uiting dan ook, is per definitie subjectief, evolueert soms met de tijd(sgeest) en maakt onvermijdelijk deel uit van je eigen referentiekader. Zo heeft elke generatie zijn eigen referentiefilms en is het quasi onmogelijk om nog fris en onbevangen naar oudere films – ook klassiekers – te kijken, omdat je nu eenmaal niet kunt ontzien wat je al gezien hebt. Het zal wel dat 'King Kong' in 1933 imponeerde door zijn toen indrukwekkende special effects, dat 'Citizen Kane' in 1941 relevant en grensverleggend was, en de *nouvelle vague* eind jaren 50 blijkbaar noodzakelijk – maar je kunt dus niet verwachten dat een vijftienjarige nu naar die films kan kijken zoals er in 1933, 1941 of 1959 naar gekeken werd.

In die zin zou je zelfs de stelling kunnen verdedigen dat de films in dit boek tijdlozer zijn dan menige klassieker, omdat ze nu nog steeds entertainend zijn, door alle tijdsdimensies en generaties heen – allicht tot verbazing van de makers zelf.

Uiteraard is ook de selectie in dit boek subjectief en per definitie onvolledig, maar het zijn stuk voor stuk films waarmee ik mij – zelfs bij meerdere visies – geweldig heb geamuseerd. Ze zullen u in gelijke delen verbazen en amuseren, misschien soms ook wat ongemakkelijk maken – dat durf ik niet uit te sluiten. Maar ze lenen zich uitstekend tot een avondje met gelijkgestemden.

Have fun!

SELECTIECRITERIA & GEBRUIKS- AANWIJZING

Het voornaamste selectie criterium in dit boek is dat de films entertainend en bij voorkeur zelfs *laugh out loud* grappig moeten zijn.

Verder moeten ze zuiver zijn, dus niet bedoeld als cult of parodie. Ongein à la 'Attack of the Killer Tomatoes' of het grootste deel van de catalogus van de New Yorkse 'wink wink, nudge nudge'-producent en -distributeur Troma Entertainment ('Surf Nazis Must Die', 'Tromeo & Juliet', het zenuwslopende 'Poultrygeist: Night of the Chicken Dead') komt er dus níét in, *not on my watch*, vanwege onzuiver én ook nog eens buitengewoon onleuk.

Sommige (sub)genres, vooral de rampenfilm, zijn vertegenwoordigd door een paar films omdat ze anders te zwaar zouden doorwegen; ik vermeld dan uiteraard wel de titels die het net niet hebben gehaald.

Iets moeilijker vond ik het al dan niet selecteren van een aantal exploitation-films uit de 'anything goes'-jaren 70 die nu, vermoed ik, nogal gevoelig liggen. De sadiconazista's voldoen bijvoorbeeld absoluut aan het eerste criterium – ze zijn zowat alles, behalve vervelend – maar ik betwijfel of iedereen zal kunnen lachen met de

groteske folterscènes uit 'Ilsa, She-Wolf of the SS' of 'The Beast in the Heat.' Ze staan dus uiteindelijk niet in dit boek, ook omdat ik ze al uitgebreid behandeld heb in hun eigen hoofdstuk in mijn zeer aanbevolen magnum opus 'Alle remmen los! Een afdaling in de riolen van de pulpcinema uit de wilde jaren 70' (Houtekiet, 2022).

Veel van die films zijn ook absoluut vrouwenvriendelijk omdat exploitation in die jaren dat gewoon wás. Overigens niet alleen exploitation; het is bijna niet te geloven hoe in James Bond-films tot een stuk in de jaren 80 met vrouwen werd omgegaan. Ook hier geldt: het zijn kinderen van hun tijd, en net door hun *in your face*, stuntelige, onbehouden stijl zijn ze bij momenten onbedoeld geestig – maar alleen als je bereid bent de eerste laag onsmakelijkheid te negeren.

Wat ook ontbreekt zijn een aantal 'so bad they're good'-films die je in principe wél zou verwachten in dit soort boek. Maar daar wordt het dus subjectief: ik vond bijvoorbeeld 'The Room' (2003, Tommy Wiseau) meer vervelend en zielig dan wel vermakelijk. Het boek over het maken van de film, 'The Disaster Artist' van Greg Sestero en Tom Bissell, en de film over het maken van de film – ook getiteld 'The Disaster Artist' – van James Franco uit 2017, véél leuker dan 'The Room' zelf. Idem voor andere vaak geciteerde titels als 'Birdemic' (2010, James Nguyen), wat eigenlijk lachen is met iemand die ze duidelijk niet allemaal op een rijtje heeft – en dat doe je niet. Hetzelfde geldt voor het oeuvre van de legendarische Z-filmmaker Ed Wood en dan met name 'Plan Nine from Outer Space' (1958). Die valt, zeker gezien zijn ondertussen iconische status, eigenlijk nogal tegen. Daarom neem ik jullie liever mee naar zijn 'Bride of the Monster' (1955) en 'Glen or Glenda' (1953), die minder gehypet zijn maar voor mij veel grappiger en onderhoudender.

Idem voor 'The Terror of Tiny Town', een western met een geheel uit dwergen bestaande cast, wat vijf of maximaal tien minuten geestig is, maar daarna dodelijk saai.

'They Saved Hitler's Brain' is eveneens een heel verleidelijke titel om in dit soort boek op te nemen, maar werkelijk niet uit te zitten.

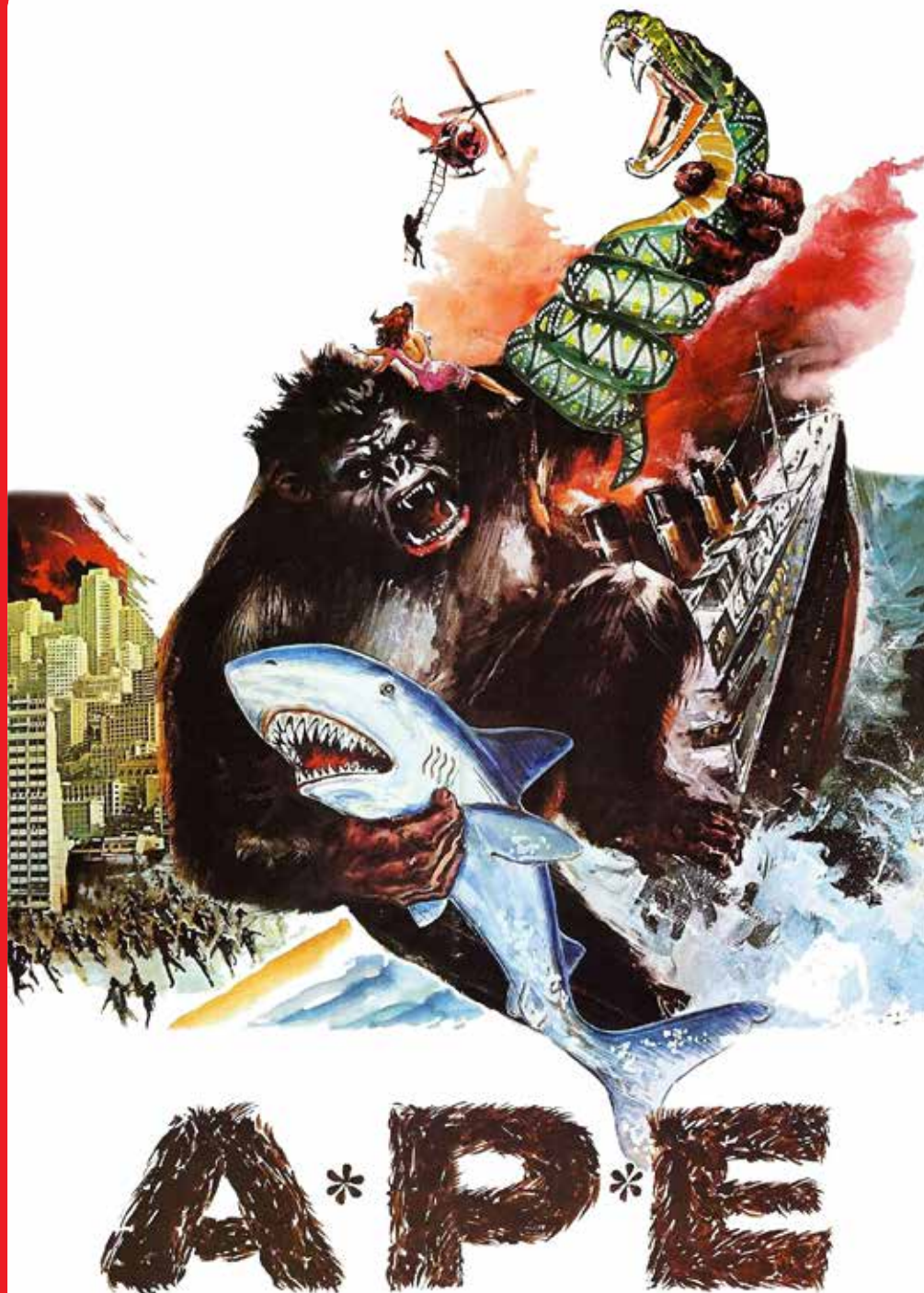
En zo kan ik nog wel even doorgaan. Het is bijna niet te vatten hoeveel afval ik heb moeten sorteren tijdens deze zoektocht. Om maar te zeggen: ik heb geprobeerd zeer consequent te zijn wat betreft het entertainmentcriterium en mij niet te laten verleiden door titels waarover leuk te vertellen valt, maar die (veel) minder leuk zijn om naar te kijken.

Laat vooral weten welke films ik onterecht over het hoofd heb gezien (via @janjverheyen op Instagram), en dan komen die in een volgende editie misschien alsnog aan bod.

Tot slot nog even een praktische opmerking: ik citeer in het boek uitgebreid *taglines*, quotes en dialogen en heb ervoor gekozen die in het Engels te laten omdat het gezwollen taalgebruik soms net de bron is van het vermaak. Een Nederlandse vertaling is opgenomen achteraan in het boek, de nummers na het citaat zijn dus niet zozeer 'eindnoten' dan wel verwijzingen naar de vertaalde tekst. Voor de duidelijkheid: voor de films uit niet-Engelstalige landen (Turkije, Hong Kong, de Filipijnen, Spanje, Italië...) citeer ik de Engelse dub (vaak ook op zich een attractie) of de ondertitels, kwestie van het niet nog ingewikkelder te maken.

Hier gaan we!

A*P*E

Zuid-Korea
Paul Leder

1976

Imitatie is de meest oprechte vorm van vleierij, wordt wel eens gezegd, en daar is iets van aan. Het is in ieder geval een principe dat in het filmvak met overtuiging en enthousiasme wordt toegepast.

In de jaren 70 en 80 waren het vooral de Italianen die schaamteloos op elke trein sprongen die voorbijgetuft kwam, maar ook in landen als Turkije, Indonesië en India was men niet te beroerd om lokale versies te produceren van de hype van het moment.

In Zuid-Korea, waar al lang een gedegen filmindustrie bestaat met een sterke eigen identiteit, gebeurde dat veel minder – maar als het dan gebeurde, was het echt alle remmen los...

In 1975 kondigde überproducer Dino De Laurentiis een remake met een groot budget aan van de klassieker 'King Kong' uit 1933. Jeff Bridges en Jessica Lange werden gecast in de hoofdrollen en de film werd gehypet als 'the most exciting original motion picture event of all times', wat op zich wel gedurfd is, voor een overduidelijke remake.

Kwestie van een graantje mee te pikken van de Grote Apenhype en zelfs vóór de dure De Laurentiis-productie de bioscoop te halen, bundelde de Amerikaanse Z-regisseur Paul Leder zijn krachten met een paar Zuid-Koreaanse producers om de wereld 'A*P*E' te schenken.

'A*P*E' is een dermate onbeschaamde plagiaat dat RKO, de studio die de originele 'King Kong' produceerde, meteen naar de recht-bank trok, die de Amerikaanse distributeur prompt verplichtte op zijn affiche een disclaimer toe te voegen: 'Not to be confused with KING KONG.'² *As if...*

Verder reikte de pudeur evenwel niet, want er werd de argeloze toeschouwer wel een en ander beloofd: 'See A*P*E defy the JAWS of Giant Shark, destroy a teeming city, demolish an ocean liner, vanquish Monster Reptile.'³

Maar wat we écht te zien krijgen, heeft zijn gelijke niet in de geschiedenis van de *creature feature* en katapulteert dit Zuid-Koreaanse gedrocht met stip in de top tien van beste slechtste films aller tijden. Exact anderhalve minuut kan 'A*P*E' de schijn ophouden dat het om een echte film zou gaan: de begingeneriek. Witte letters tegen de achtergrond van water, terwijl het Seoul Symphony Orchestra op de soundtrack van jetje geeft. Maar dan zie je in de rechterbovenhoek een modelbootje het beeld in dobberen. *Cut* to een closer beeld en dan zie je dat niemand zelfs de moeite heeft gedaan het ding recht te leggen, het hangt godbetert scheef in het water.

Amper ben je van deze eerste verbazing gekomen of we vallen in een onbeholpen dialoog tussen twee zeemannen die vertellen wat we al gemist hebben, namelijk het vangen van King Kong op zijn eiland, het verdoven van de grote aap en het transport naar de eerste plek waar hij zal worden tentoongesteld: Disneyland. Deze an sich simpele, saaie exposé-scène wordt dermate knuddig in beeld

gebracht en slecht gespeeld, dat de connaisseur van de betere slechte film al wat rechtop gaat zitten, en denkt: zou het...?

En jawel hoor, luttele seconden later zien we een harige apenpoot een luik openen, stamelt de matroos 'Oh, shit', explodeert het modelbootje en verschijnt voor het eerst in volle 3D-glorie Kong. Enfin, 't is te zeggen: een man in een slechtzittend, aan de naden al wat gescheurd apenpak (allicht deed het voorheen dienst op verjaardagsfeestjes in zwaar ondergesubsidieerde weeshuizen) die kniehoog (!) door de oceaan waadt terwijl op de achtergrond nog wat resten van het plastic modelbootje drijven.

Die 'oceaan' blijkt dus een slecht belicht meertje te zijn, meer een vieze poel eigenlijk, en Kong is daar niet alleen. Er zwemt namelijk ook een haai rond.

Dat zit zo: de producenten van 'A*P*E', die dus helemaal hadden ingezet op een grote aap, waren erg verrast door – en ietwat bezorgd over – het succes van 'Jaws'. Aangezien ze toch nog in productie waren, besloten ze dan maar inderhaast een haai toe te voegen aan hun film zodat die prominent mee op het affiche kon. Nu hadden ze dus én een haai én een grote aap – wie zou dat niet willen zien? Toch?

Zo gezegd, zo gedaan: Kong, geïrriteerd door die over en weer bewegende rubberen vin, buigt zich voorover, vist een overduide-

lijk dode haai uit het water en begint ermee te worstelen, onder begeleiding van het Seoul Symphony Orchestra – dat werkelijk alles uit het magazijn haalt, van grote trom tot triangel, om dit onwereldse schouwspel ook muzikaal tot ongekennde dramatische hoogten te verheffen.

Het is een letterlijk adembenemende scène die filmhistorisch alleen te vergelijken valt met het gevecht tussen Bela Lugosi en een rubberen octopus in een studiovijvertje in Edward D. Wood Jr.'s 'Bride of the Monster' (1955).

Spoiler alert: Kong wint het van de dode haai, stapt aan wal en begint aan een hallucinante tocht door het Zuid-Koreaanse platteland op weg naar Seoul om aldaar menig maquette te vertrappelen – het moet inderdaad niet altijd Tokio zijn.

Onderweg volgen de hoogtepunten elkaar in snel tempo op: het beest baggert verder, houdt even halt om verbaasd naar een paraglider te kijken en stapt voorzichtig over een grazende koe. Die is – u zult mij vast niet geloven maar ik zwéér dat het waar is – een plastieken koe uit zo'n boerderijspeeldoos. Het is mijn favoriete moment uit de film omdat je twijfelt tussen verbazing, verontwaardiging en bewondering, omdat iemand dit heeft gedurfd. Even later verstoort Kong een filmset en neemt in één moeite door de

hoofdactrice mee. Die was net een gevoelige liefdesscène aan het spelen en dat liet Kong blijkbaar niet onberoerd. Joanna De Varona is de actrice in kwestie en zij zou verbazingwekkend genoeg dit gênante debuut overleven en onder de naam Joanna Kerns zowaar nog een fatsoenlijke carrière hebben, onder andere als de moeder van Kirk Cameron in de populaire sitcom 'Growing Pains.'

Ik moet u ook nog vertellen dat de film in primitief 3D is gedraaid en uitgebracht, wat concreet betekent dat zo ongeveer tien keer tijdens de film een arme dienstplichtige van het Koreaanse leger is gevraagd om met zijn gerichte geweer traag richting camera te marcheren, en dat in de eindeloze finale Kong met piepschuimen rotsblokken naar de camera gooit. Je ziet ze in de rand van het beeld wegstuiteren zodra ze de grond raken – het is bijna ontroerend.

De man die deze *crap* heeft weten te slijten aan Kukje Movies en de Lee Ming Film Co. heet Paul Leder. Hij zou – het is niet minder dan verbijsterend – na 'A*P*E' nog twintig films maken, waarvan ik er werkelijk niet één ken.

Zijn zoon Reuben schreef mee aan het 'scenario', en zijn toen 24-jarige dochter Myriam co-produceerde en was eerste regie-assistente. Ook zij zou 'A*P*E' overleven: zij zou later als Mimi Leder zelfs de eerste film van DreamWorks, het productiebedrijf van Steven Spielberg, David Geffen en Jeffrey Katzenberg, regisseren: 'The Peacemaker' (1997) met George Clooney en Nicole Kidman, en een jaar later de blockbuster 'Deep Impact' (1998) met Robert Duvall en Morgan Freeman. Je kunt dus je roots overstijgen, bewijst Mimi met glans.

We zijn nu een halve eeuw later en terwijl de dure 'King Kong' van Dino De Laurentiis stof ligt te verzamelen in een studiokluis, krijgt 'A*P*E' er wereldwijd nog elke dag fans bij, want zoals 'A*P*E' zijn er waarachtig geen twee.

CHALLENGE OF THE TIGER

RICHARD HARRISON
BRUCE LE
BRAD HARRIS

CHALLENGE OF THE TIGER

Hong Kong/
Spanje
Bruce Le

1980-82

Originele titel
MIE JUE QI QI

Van alle filmgenres die in de loop van de filmgeschiedenis, en meer specifiek in de 'anything goes'-jaren 70 in de cinema zijn gepasseerd, zijn er eigenlijk maar twee waar ikzelf – nochtans een gulzige omnivoor – weinig of geen voeling mee had: Tirolerseksfilms genre 'Jodelen doet mijn leren broekje jeuken' ('Beim Jodeln jückt die Lederhose') of 'Kom met je waldhoorn tussen mijn Alpen' ('Auf der Alm, da gib't's koa Sünd') (allebei 1974), en kungfu-films.

Beide genres waren de wankelende steunpilaren waarmee menige wijkbioscoop in die jaren het dak boven het hoofd hield, en ooit zou een student sociologie daar toch eens een thesis aan moeten wijden. Want, laten we wel wezen, dat is ronduit raar.

De kungfu-film werd bij ons en ook in Amerika populair dankzij de atletische Hong-Kongse acteur Bruce Lee en de film 'Enter the Dragon' in 1973, geregisseerd door Robert Clouse en met John Saxon en Jim Kelly, bekende gezichten voor het Amerikaanse drive-in- en B-circuit. Die film was op zich deels al een soort Amerikanisering van een in grote delen van Azië populair genre. Je had in die periode ook de tv-serie 'Kung Fu' met David Carradine als een rondreizende kungfu-meester die zowel harde klappen als *fortune cookie*-wijsheden uitdeelde.

Het aloude motto 'imitatie is de meest oprechte vorm van vleierij' indachtig werd de markt binnen de kortste keren overspoeld door steeds goedkoper en wanhopiger wordende knokfestijnen met als voornaamste attractie de slordige, asynchrone, vaak hilarische Engelse dubbing.

Bruce Lee stierf erg jong, op z'n 32e, door een allergische reactie op pijnstillers (anafylaxie), en werd dus zo'n beetje de James Dean van de kungfu-film. Het gapende gat in de markt leidde tot een subgenre in de kungfu-film genaamd 'Bruceploitation', met als hoogtepunt het vermakelijke 'The Clones of Bruce Lee' (1980) waarin alle troonpretendenten van het origineel hun opwachting maken: Bruce Le, Bruce Li, Bruce Lai, Dragon Lee en Bruce Thai – die arriveerde blijkbaar iets te laat om nog een meer gelijkende naam te claimen en gooiden dan maar zijn afkomst in de strijd.

Toen het genre begin jaren 80 uitdoofde vanwege overbesteding was er nog de dubieuze wanhoopspoging 'The Crippled Masters' (bij ons 'De gehandicapte kungfu-doders', in Frankrijk kon het nog minder subtiel: 'Les monstres du kungfu') met Sung-Chuan Shen (op de Duitse videocover herdoopt tot Bruce Lee; proberen gaat mee) en Chao-Min Kang als twee echte mindervaliden – de ene zonder benen, de andere zonder armen – die dus elkaar perfect aanvullen en samen een dodelijk kungfu-duo vormen.

Zowel 'The Clones of Bruce Lee' als 'The Crippled Masters' zouden in dit boek niet misstaan, maar ik heb gekozen voor het minder bekende 'Challenge of the Tiger', een bizarre co-productie tussen Spanje en Hong Kong met de meest hardnekkige van de Bruce Lee-klonen, Bruce Le, niet alleen in de hoofdrol maar ook achter de camera als co-scenarist, co-producent, choreograaf én regisseur. Zijn ouders zullen trots geweest zijn. De twee Amerikaanse 'sterren' van dienst zijn Richard Harrison en Brad Harris. Die laatste heeft het lichaam van Arnold Schwarzenegger maar het charisma van een verdorde struik, de eerste heeft een snor.

Al in de beginscène weet je: dit wordt iets bijzonders. We zien twee professoren, onmiddellijk als dusdanig herkenbaar door hun witte labo's en omdat ze geconcentreerd gekleurde vloeistoffen van het ene naar het andere proefbuisje overgieten (en ook omdat de voice-over ze identificeert als een Spaanse geleerde en zijn assistent). Minutenlang. Dan zoekt de ene iets op in wat de map van de in- en uitgaande facturen lijkt te zijn en raakt door het dolle heen. Na 77 experimenten op ratten en konijnen hebben ze het eindelijk gevonden: een fertiliteitsdoder.

'This formula can also be used on human beings but it cannot be used in the wrong way. We must be very careful,'⁴ realiseert de Spanjaard zich. Ze doen niettemin een vreugdedansje, terwijl de kijker zich afvraagt waarom in de Engelse dubbing de Spaanse professor gewoon Engels spreekt maar zijn assistent een overdreven Frans accent heeft gekregen. Seconden later vallen gemaskerde mannen het labo binnen en schieten de twee dood.

Cut naar een vergadering van de CIA, waar de hoogste in rang net verslag heeft gekregen van de brutale diefstal van de formule. Hij komt meteen tot de terechte conclusie: 'That's bad. That formula cannot fall in the hand of terrorists. They can blackmail the whole human race!'⁵

We zijn nog geen vijf minuten ver en al overprikkeld door dit *smorgasbord* van slordig camerawerk, slecht acteren en affreuze dubbing, en dan moeten onze twee hoofdpersonages nog geïntroduceerd worden: twee CIA-topmedewerkers, ware superspionnen duidelijk geboetseerd uit restjes James Bond-klei.

Voor de internationale markt is de Amerikaanse acteur van dienst Richard Harrison, waarover later meer. Hij speelt Richard Cannon, een besnorde vrouwenmagneet die al in zijn eerste scène omringd en bepoteld wordt door topless schone van diverse kleuren en formaten. Hij vindt dat, ondanks zijn uitstraling van een defecte straalkachel, geheel vanzelfsprekend. Omdat je in die jaren niet genoeg borsten kon hebben en ze bovendien aanzienlijk goedkoper zijn dan stunts of actie, laat staan een overzichtelijke plot, speelt Cannon ook nog een partijtje tennis met een topless tegenspeelster en twee topless (tennis)ballenraapsters. Minutenlang. Je waant je in een nudistenkampdocu uit de jaren 50.

Zijn collega, Huang Lung maar in de dubbing versimpeld tot 'Wong', is duidelijk het werkbeest van de twee. Wong (rol van Bruce Le, de ware auteur van de film) is ook een magneet, maar dan voor vechtersbazen van diverse kleuren en formaten. Waar hij ook gaat, overal duiken trosjes *martial arts fighters* op die zonder de minste aanleiding of relatie met de plot met Wong beginnen knokken. Ik moet u zeggen: dat is de eerste paar keren nog grappig omdat iedereen spectaculair overacteert en geluiden maakt die doen denken aan een groepsverkrachting in een kippenhok, maar op den duur kijk je toch meer uit naar wie Cannon stoïcijns, ja zelfs licht blasé, nog allemaal aan zijn degen zal rijgen.

De actie verplaatst zich dan, allicht omdat het een co-productie is en zeker niet omwille van verhalende logica, naar Spanje, waar de eerste scène zich al meteen afspeelt in een *plaza de toros* waar – dat komt goed uit – een stierengevecht aan de gang is. Voor zover

ik het begrepen heb, is daar afgesproken door de verkopers van de formule voor het *weapon of mass impotence* met kopers, bestaande uit twee decoratieve vrouwen en een Chinese man ('The deal with the Jap is fixed',⁶ hoest iemand in de Engelse dub, en wat maakt het ook uit). De formule is verborgen in een hoed (!) die bij het gooien domweg in het publiek terecht komt, waarna een van de slechteriken wat toeschouwers neerschiet en er (nog meer) chaos ontstaat. Wong, in een rood (!) vestje, belandt in de arena en ziet zich geconfronteerd met een stier. In wat al meteen een hoogtepunt van de film mag genoemd worden GAAT HIJ MET KUNGFU DE STIER TE LIJF en klieft de schedel van het dier. Ik moet toegeven: dat had ik nog nooit gezien. Punten dus voor originaliteit en lef, maar in de uitvoering valt het uiteraard wat tegen: het eigenlijke klieven zien we in een soort röntgenfoto-animatie.

's Avonds, na het werk, verzamelt iedereen in een flamencobar, *where else when in Spain?* Daar wordt onze man van de wereld, superspion Cannon, voorgesteld aan het trio uit de arena. De ene vrouw, Maria, is een uitstekende marketing executive en de gastheer van dienst vraagt voor haar zelfs een applaus, want ze blijkt ook nog eens Miss Spanje 1982 te zijn! De flamencobar is een echte *celebrity hotspot*, want even later moeten de handjes alweer op elkaar voor een beroemde matador. Die nodigt Maria uit aan zijn tafel, maar zij heeft alleen maar oog voor stoïcijnse snor Cannon, die haar even later galant een lift aanbiedt naar haar huis.

Daar worden we getrakteerd op subtiële verbale verleiding die ik bij deze graag citeer, je weet maar nooit of het nog van pas komt:

Cannon: 'Maria, I really like you.'

Maria: 'Men have told me that before, I need less talk.'

Cannon: 'I adore straightforward women.'⁷

Ze kussen, maar vergeten gelukkig de hygiëne niet: ze gaan samen in bad en wassen elkaar alvorens de degen wordt getrokken.

Ondertussen is Wong over de tuinmuur gesprongen, slaat even het routineuze geflirt van zijn collega gade, gaat dan maar naar beneden en ziet daar aan de muur van de woonkamer iets hangen: de hoed! De hoed uit de arena! De hoed met de spermadodende formule!

Ook de slechteriken zijn ondertussen ter plaatse en er ontstaat een gevecht op leven en dood waarbij Maria, in de concentratie van het voorspel gestoord door het lawaai en naar beneden gekomen (onze Casanova-superspion blijft lekker liggen weken), wordt neergeschoten.

Althans, dat dacht ik, want later in de film duikt Maria weer op in Hong Kong, waar alle potentiële kopers zich verzamelen, wat leidt tot hoge verwachtingen bij The Boss (de Spaanse acteur, nu ja, Tito Garcia): 'If we're successful, we will have more money than we can use.'⁸

Bij de kopers zit ook een delegatie van de Vietcong (!), maar ik moet u eerlijk toegeven dat ik tegen dan wat verloren liep in het verhaal.

Wat ik onthouden heb: The Boss verschuilt zich (à la 'Enter the Dragon') in een soort fort op een heuvel in Macau waar tientallen kungfu-strijders worden opgeleid. Er is een labo dat er meer uit ziet als een verlaten drukkerij en een van zijn twee bodyguards is Leopard, rol van Brad Harris, nog zo'n Amerikaanse acteur die actief was in Azië en Europa (hij speelde Hercules in een hoop Italiaanse peplums). Harris heeft overigens als voornaamste gimmick het kunnen laten dansen van zijn pectoralis major, waar je in een gevecht bitter weinig mee kunt aanvangen.

Cannon en Wong worden ter plaatse bijgestaan door een collega, Anna, die al snel ontvoerd wordt door The Boss en door hem gefolterd wordt ('You're treating me worse than a wild animal,'⁹ klaagt ze).

De Engelse dub slaat nu een heel eigen weg in en ik heb zo'n vermoeden dat de stemacteurs elkaar in een kleine studio dijenkletsend hebben uitgedaagd om te improviseren. Ik heb geen andere verklaring voor dialogen als 'That tea smells good' – 'So does she'¹⁰ of een straatverkoper die Maria aanspreekt, een zwaard uit zijn collectie brol haalt en ratelt: 'Take a look at this sword. It's really old. I'll sell it to you half price.'¹¹

Er wordt door Cannon nog wat lusteloos gevreeën met een Vietnamese ('Are you happy to be with me?'¹² vraagt hij achteraf) en geknukt, inclusief een onnozele scène waarin Wong en Cannon worden belaagd door twee motorrijders op steile trappen. De twee stuntmannen hebben zichtbaar alle moeite om overeind te blijven en tuffen aan 5 km/u naar boven, maar Wong en Cannon moeten als gekken opzij springen en vallen.

Voor *crowd control* laat staan figuratie was geen geld, dus overal staan mensen de acteurs na te kijken of staren ze recht in de camera, met als hoogtepunt een scène die zich afspeelt op een soort taptoe naar aanleiding van de tweede verjaardag van de Chinese Macau Friendship Club of zoiets. Terwijl we John Philip Sousa's 'Stars and Stripes Forever' horen schetteren, lummelen de acteurs wat rond op de receptie, waar de aandachtige kijker ook een glimp kan opvangen van tv-sterren Morgan Fairchild, Jack Klugman en Jane Seymour.

Voor de finale in het fort van The Boss heeft Cannon een nieuw kostuum mét das aangetrokken, Wong houdt het bij een proper *marcelleke*. Het is dan ook Wong die zowat in zijn eentje het hele leger van The Boss én Leopard-met-de-dansende-pecs moet uitschakelen, om dan vervolgens toch de Vietcong met de formule

aan de haal te zien gaan. En zo wordt het, allicht onbedoeld, toch nog een politieke film: de CIA versus Vietcong.

Onweerstaanbaar is de scène waarin de laatste overblijvende Vietcong met de formule ontsnapt en vlucht in een klaarstaande auto. Die is waarlijk de meest trieste vluchtauto uit de filmgeschiedenis: een gedeukt, overschilderd wrak waarvan je ook meteen weet dat het in de fik gaat. En ja hoor, het ding botst eerst voorzichtig tegen een rotswand om dan in het volgende shot op een heel andere locatie amechtig van een helling te stuiteren en in de lucht te vliegen – mét de formule. Het zaad der mensheid is veilig. Voorlopig.

Producent van de film is nog een Amerikaan: expat Dick Randall, ooit begonnen als moppenschrijver voor de populaire Amerikaanse komiek Milton Berle en bedenker van vragen voor tv-quizen, maar daarna als filmproducent het genie achter 'For Y'ur Height Only' (zie p. 97) en tientallen andere, vooral Europese, genrefilms: mondo's, horror, giallo's, thrillers, martial arts en softcore ('The Daughter of Emanuelle', 'The Erotic Adventures of Robinson Crusoe' – een hommage aan masturbatie?). Hij speelt ook zo'n beetje zichzelf in 'Challenge of the Tiger' als Dick, de louche boekhouder van The Boss.

Bruce Le, geboren als Huang Kin-Lung in Taiwan, zou na 'Challenge of the Tiger' zijn kungfu-kunstjes nog opvoeren in een paar Afrikaanse (!) actiefilms, in Frankrijk werken en in Bollywood verzeild geraken, om in de jaren 90 toch nog een credit te versieren als martial arts advisor voor 'Teenage Mutant Ninja Turtles 3'.

Richard Harrison (*1936 in Salt Lake City, Utah), onze James Bond uit de afprijbakken, is een geval apart. Hij studeerde bij acteergoeroes Jeff Corey en Sanford Meisner – of laat ik het zo zeggen: hij zal aanwezig geweest zijn op een paar lessen – maar won een Mr. Apollo-verkiezing en belandde in de nachtclubact van Mae West (!). Hij speelde kleine rolletjes in lowbudgetfilms en trouwde met de

dochter van zijn baas, American International Pictures-executive James H. Nicholson. Omdat hij weinig carrièremogelijkheden zag in Amerika (een correcte inschatting, me dunkt) trok hij begin jaren 60 naar Italië, waar hij met zijn fysiek meteen aan de slag kon in de toen populaire peplums. Toen dat genre opdroogde schakelde hij moeiteloos over naar spaghettiwesterns.

Harrison trok bijna letterlijk van set naar set – in zijn topjaar 1963 speelde hij in zes films – en verdiende goed geld. Hij had vijf huizen met bijpassende auto's, waarvan één Rolls-Royce, en kon het zich dus permitteren om een aanbod van Sergio Leone voor de rol van Joe in 'A Fistful of Dollars' af te slaan omdat hij elders meer kon verdienen. Die rol ging naar Clint Eastwood en maakte van hem een internationale megaster. Het motto van Harrison was: niet selectief zijn. Hij had ook de hoofdrol in de naargeestige sadiconazista 'Kaput Lager – Gli ultimo giorni del SS' en was een 'additional zombie' in iets getiteld 'Nudist Colony of the Dead'. Serieus.

Toen de Italiaanse filmindustrie wat begon te sputteren, draaide hij in onder andere Turkije, Argentinië, Zuid-Afrika en Hong Kong. Daar viel hij even in de klauwen van Godfrey Ho, de meest notoire exploitation-producer in de regio. Harrison draaide een paar dagen voor een ninjafilm van Ho ('Ninja Terminator') maar het materiaal werd vervolgens gebruikt en hergebruikt in meer dan twintig (!) films. In de jaren 90 keerde hij terug naar de States en investeerde in vastgoed in Malibu, waar hij zelf in een oogstrelende strandvilla woont. De man werd 91 in mei 2026 en is het schoolvoorbeeld – een rolmodel, zeg maar – van iemand die het absolute maximum heeft gehaald uit zijn bescheiden talent.

Het meest trieste verhaal is dat van de in het Duitse Schierling, Beieren (Duitsland), geboren Nadiuska (née Roswicka Bertaska Smid Honecza, niet onlogisch dat je dan voor een artiestennaam kiest, hoewel Nadiuska toch meer klinkt als een Slavische operette). Ze

speelt Maria met een mimiek alsof ze op een operabühne Brünhilde in 'Der Ring des Nibelungen' neerzet in een speciale opvoering voor doven en slechthorenden. Haar voornaamste *claim to fame* is dat ze een paar scènes heeft als de moeder van Conan in het Arnold Schwarzenegger-vehikel 'Conan the Barbarian'. Verder speelde ze in de jaren 70 en 80 in tientallen Europese softcore-seksfilms alvorens ze psychische problemen kreeg, dakloos werd en uiteindelijk werd geïnterneerd met acute schizofrenie als diagnose. Ze is nu 74 en verblijft nog steeds in een psychiatrische instelling in de buurt van Madrid, Spanje.

Overigens is de allerleukste kung fu-film 'A Fistful of Yen', een werkelijk onweerstaanbaar geestige parodie op het genre en specifiek 'Enter the Dragon'. Die ongeveer dertig minuten durende film is het middenstuk, de 'hoofdfilm', in de brutale en zéér grappige 'Kentucky Fried Movie' uit 1977 van John Landis, geschreven door Jim en David Zucker en Jim Abrahams, waarin zowel bioscoopfilms als commerciële televisie worden gefileerd. Het is onmogelijk om na 'A Fistful of Yen' nog onbevangen naar een kung fu-film te kijken.

'Challenge of the Dragon' is te vinden op een dubbel-dvd met 'For Y'ur Height Only', en dat is dus twee keer waar voor je geld.